

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาเรื่องทัศนคติของวัยรุ่นต่อภาพยนตร์โฆษณาในโรงภาพยนตร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของวัยรุ่นต่อภาพยนตร์โฆษณาในโรงภาพยนตร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในบทนี้ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีในเรื่องทัศนคติและองค์ประกอบของทัศนคติและวัตถุประสงค์เฉพาะในการโฆษณา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนิยามศัพท์ ดังนี้

ทฤษฎีหรือแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติของวัยรุ่นต่อภาพยนตร์โฆษณาในโรงภาพยนตร์ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ได้มุ่งศึกษา

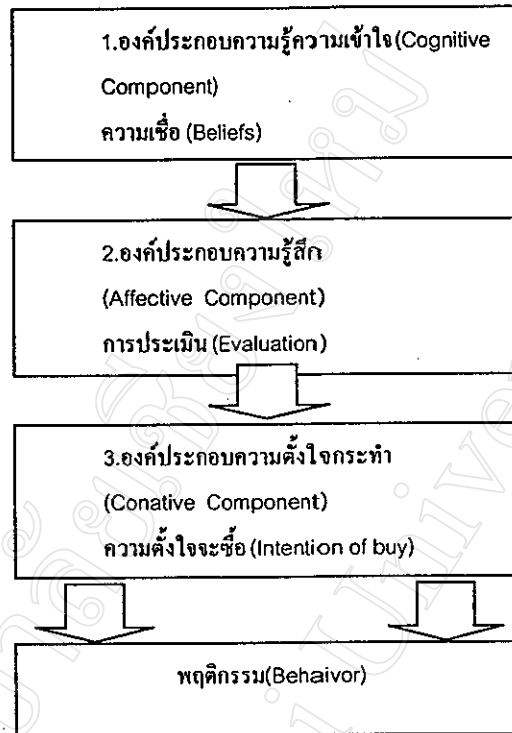
- 1.แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติและองค์ประกอบของทัศนคติ
- 2.วัตถุประสงค์เฉพาะในการโฆษณา

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude)⁷

Thurstone และ Fishbein ให้หลักการของความหมายทัศนคติไว้ว่า "ทัศนคติเป็นตัวแทนของความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง"

ทัศนคติมียุคประกอบ 3 ส่วน (Three Components of Attitude) คือความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) ความรู้สึก (Affective Component) และความตั้งใจกระทำ (Conative Component) โดยแสดงในรูปภาพดังนี้

⁷ Henry Assael. Consumer behavior and marketing action..5th ed. (Ohio: South-Western College Publishing, 1994), p 297-269

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบของทัศนคติ

จากรูปภาพอธิบายได้ว่า ความรู้ความเข้าใจประกอบไปด้วยความรู้ ความหมาย ความเข้าใจ หรือความเชื่อต่อภาพยนตร์โฆษณาในโรงภาพยนตร์ มีจุดมุ่งหมายนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การประเมินตัดสินใจชอบหรือไม่ชอบ ในส่วนด้านความรู้สึกจะประกอบไปด้วยอารมณ์ ความรู้สึก จากการกระตุ้นของสิ่งเร้า ซึ่งความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นทั้งที่ยังไม่รู้สึกรู้สีกตัว และไม่มีความรู้ความเข้าใจต่อภาพยนตร์โฆษณาในโรงภาพยนตร์ก็ได้ และเมื่อสามารถจดจำความรู้สึกเหล่านั้นไว้ได้แล้ว จะก่อให้เกิดความตั้งใจซื้อสินค้าจากภาพยนตร์โฆษณาที่นำมาฉายในโรงภาพยนตร์ เนื่องจากการเอนเอียงของทัศนคติจะมีอิทธิพลต่อการรวบรวมความคิดตัดสินใจและก่อให้เกิดพฤติกรรมของผู้บริโภคในที่สุด ซึ่งทัศนคติของผู้บริโภคมีต่อ 2 หลักการที่สำคัญ คือ

1. ทัศนคติที่มีต่อภาพยนตร์โฆษณา (Attitude Toward the objects) ผู้บริโภคจะมีทัศนคติในหลายเรื่องๆ ทางกายภาพและทางสังคมต่อภาพยนตร์โฆษณาในโรงภาพยนตร์รวมทั้งตัวสินค้ายี่ห้อตราสินค้า รูปแบบการถ่ายทำในภาพยนตร์โฆษณา และทัศนคติที่มีต่อภาพพจน์ ในเรื่องแนวคิดและความคิดสร้างสรรค์ของภาพยนตร์โฆษณา

2. ทักษะที่มีต่อพฤติกรรม (Attitude Toward the behavior) นักการตลาดมีความสนใจอย่างจริงจังต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยเฉพาะพฤติกรรมการซื้อ การที่ผู้บริโภคมีทัศนคติคาดหวังต่อภาพยนตร์โฆษณาในโรงภาพยนตร์จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่มีต่อสินค้าหรือยี่ห้อตราสินค้าที่ผู้บริโภคมีความตั้งใจซื้อ (Intention to buy) โดยที่นักวิจัยการตลาดส่วนใหญ่เชื่อว่า "ยิ่งคนมีทัศนคติชอบสินค้าหรือยี่ห้อตราสินค้าใด คน ๆ นั้นก็ยิ่งจะซื้อและใช้สินค้าหรือยี่ห้อตราสินค้านั้น"

ผู้บริโภคจะรวบรวม ความรู้ ความหมาย และความเชื่อ (Beliefs) ต่อภาพยนตร์โฆษณารวมทั้งสินค้าหรือยี่ห้อตราสินค้าในภาพยนตร์โฆษณาที่นำมาฉายในโรงภาพยนตร์ แล้วนำมาประเมิน (Evaluation) ด้วยการพิจารณาไตร่ตรอง การแปลความหมายหรือถูกกระตุ้นจากความจำ แล้วนำไปสู่ความตั้งใจจะซื้อ (Intention to buy)

คุณสมบัติของทัศนคติ⁹

ทัศนคติของผู้บริโภคมีแนวทางและความเข้มข้นต่างกันทัศนคติเป็นพื้นฐานของผู้บริโภคที่จะปฏิบัติต่อปัญหาทางการตลาดในทางที่ดีหรือไม่ดี ทัศนคติในทางที่ดีจะก่อให้เกิดความโน้มเอียงกับผู้บริโภคที่จะปฏิบัติ (act) หรือมีปฏิกิริยา (react) ในทางที่ดีต่อผลิตภัณฑ์หรือร้านค้า ทัศนคติในทางไม่ดีจะก่อปฏิกิริยาในทางตรงกันข้าม คือ ละเว้นที่จะปฏิบัติในบางสถานการณ์ การที่เราได้ทราบว่าทัศนคติของผู้บริโภคมีแนวทางที่ดีหรือไม่ดีนั้นไม่เป็นการเพียงพอ ยังมีระดับความรู้สึก (degree of feeling) เกี่ยวข้องกับทัศนคติของผู้บริโภคไม่ว่าแนวทางของทัศนคติจะเป็นไปในทางใด เช่น ความชอบมากไปเล็กน้อย ทัศนคติของผู้บริโภคเป็นศูนย์กลางของผลที่แสดงออก ผู้บริโภคสามารถที่จะประเมินทัศนคติของเขาที่มีต่อผลิตภัณฑ์ว่า ดีมาก ดีปานกลาง หรือดี และในทำนองเดียวกันก็อาจประเมินได้กับทัศนคติที่ไม่ดี

วัตถุประสงค์เฉพาะในการโฆษณา (Specific Advertising Objectives)¹⁰

โดยทั่ว ๆ ไปนักโฆษณามักจะกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะในการโฆษณา ที่มักจะมีลักษณะเป็นการสื่อสารแนะนำ การให้ความสำคัญกับการกระทำอย่างเช่น การซื้อหรือขาย ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของวัตถุประสงค์เฉพาะในการโฆษณา 3 อย่าง ดังรูปภาพนี้

⁹ อุดลย์ จาตุรงค์กุล, พฤติกรรมผู้บริโภค, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 202-203

¹⁰ Dean M. Krugman Leonard N. Reid S. Watson Dunn and Arnold M. Barban. Advertising. (Florida: The Dryden Press, 1994), p.251-252

การเรียนรู้ (Learning/ Cognitive)	ความรู้สึก (Feeling / Affective)	การกระทำ (Doing / Conative)
ความตั้งใจ (Attention)	ทัศนคติความพึงพอใจ (Favorable Attitude)	ลองถามหาซื้อ (Inquire trial)
การรับทราบ (Awareness)	ความชอบ (Liking)	ซื้อ (Purchase)
ความรู้ (Knowledge)	ชอบ มั่นใจ ปรารถนา (Preference Conviction Desire)	ซื้อซ้ำ Loyalty (Repurchase)
การเข้าใจ (Comprehension)	ภาพความคิดนึก (Image)	อนุญาตให้นักขายเข้าบ้าน (Allow Salesperson in home)
การรู้จักเข้าใจ (Understand)		

ภาพที่ 2 แสดงวัตถุประสงค์เฉพาะในการโฆษณา¹¹

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดมุ่งหมายแนะนำให้ผู้รู้จัก มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของผลิตภัณฑ์หรือความรู้จากตัวผลิตภัณฑ์ต่างๆ ไป ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามระดับการรับรู้ในรายละเอียด การเข้าใจและการรู้จัก ของผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์ความรู้สึก มีจุดมุ่งหมายให้ผู้บริโภคชอบผลิตภัณฑ์หรือมีความพึงพอใจประทับใจเพื่อทำให้เชื่อถือ โดยเฉพาะให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกชอบและปรารถนาต่อตัวผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์การกระทำเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สามารถแยกออกเป็น การซื้อ ซื้อซ้ำ หรือการทดลองใช้ และอนุญาตให้พนักงานขายเข้าบ้าน แล้วยังรวมถึงการไต่ถามหาข้อมูลเพิ่มเติม โดยโฆษณาที่มีอิทธิพลควบคุมกระบวนการซื้อของผู้บริโภคด้วยปัจจัยต่าง ๆ จากการโฆษณาที่ครอบคลุมอยู่

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์วิจัยโฆษณา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ(2542) รายงานวิจัยเรื่อง Cinema Monitor¹² สรุปได้ว่ามีคนจดจำโฆษณาในโรงภาพยนตร์ได้ร้อยละ 48.9 โดยกลุ่มตัวอย่างนิยมเข้าโรงภาพยนตร์ตั้งแต่ก่อนจะฉายหนังตัวอย่าง ร้อยละ58.1 ทั้งนี้สิ่งที่น่าสนใจก็คือ การเปลี่ยนยี่ห้อของสินค้าที่บริโภคประจำ ขนบขบเคี้ยวจะเป็นกลุ่มสินค้าที่มีการเปลี่ยนยี่ห้อสูงที่สุด

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6

¹² "ทาโร่ได้รับรางวัลซีเนม่าอวอร์ดครั้งที่ 1" ฐานเศรษฐกิจ ฉบับวันที่ 22-25 สิงหาคม 2542 :17

ขณะที่สินค้าประเภทน้ำอัดลมมีการเปลี่ยนยี่ห้อต่ำที่สุด พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง หลังจากเห็นสินค้าออกใหม่ พบว่า ร้อยละ 50.3 จะลองสินค้าใหม่ต่อเมื่อรอให้เพื่อนหรือคนรู้จักใช้ก่อน ส่วนพฤติกรรมการใช้หลังจากได้รับสินค้าตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 75 จะทดลองใช้สินค้าตัวอย่างที่ได้รับแจกด้วยตนเอง ในส่วนของภาพยนตร์โฆษณาบางชิ้นดึงดูดใจให้ซื้อสินค้า เป็นเหตุผลที่ผู้ชมภาพยนตร์เห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาคือ ดูโฆษณาเพื่อไม่ให้ตกกระแส โฆษณาบางชิ้นทำให้เปลี่ยนยี่ห้อไปใช้ โฆษณาในโรงภาพยนตร์น่าดูและจดจำรายละเอียดได้มากกว่าในโทรทัศน์

บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด(2540)รายงานเรื่องตลาดโรงภาพยนตร์ในปี 2540¹³สรุปได้ว่า ตลาดโรงภาพยนตร์มีมูลค่าประมาณ 3,000 ล้านบาทหรือมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 25-30 โดยปัจจุบันมีโรงภาพยนตร์เปิดให้บริการในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลประมาณ 244 แห่ง เป็นโรงภาพยนตร์เดี่ยวหรือสแตนด์อโลน 72 แห่ง และโรงภาพยนตร์ที่เปิดในศูนย์การค้าซึ่งเป็นโรงภาพยนตร์ในระบบมัลติเพล็กซ์และซีนีเพล็กซ์ 162 แห่ง กลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น นักเรียน นิสิตนักศึกษาร้อยละ 80 ของผู้ชมทั้งหมด และผู้ชมภาพยนตร์นิยมชมภาพยนตร์ที่ศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้าในวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ร้อยละ 89.9 ของผู้ชมทั้งหมด

นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้มที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นการกำหนดท่าทีความรู้สึกที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งสามารถวัดความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม

ภาพยนตร์โฆษณาในโรงภาพยนตร์ หมายถึง การนำเสนอข้อมูลสินค้าหรือบริการ ในรูปแบบของภาพ แสง สี และเสียง ในโรงภาพยนตร์ เพื่อสร้างภาพพจน์ ทัศนคติที่ดี การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สินค้าหรือบริการให้ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การสร้างยอดขายและกำไร

กลุ่มวัยรุ่น หมายถึง กลุ่มผู้ที่มีอายุ 12-25 ปี¹⁴

¹³ วุฒิศร สินธุวาทีน และ สมบุญ รุจิขจร. "โรงหนังบูมช่วยทางการตลาด โฉมใหม่". คู่แข่ง (ตุลาคม 2540): 172-234

¹⁴ ประมวล ดิถิตินันท์, วิทยาลัยพัฒนการ วิทยาลัยวัยเร่ง, (กรุงเทพฯ:เพรวิทยา, 2520), หน้า 6